

Tantárgy elnevezése: Államtan

Tantárgy Neptun-kódja: KAT1M06

Oktatásért felelős oktatási szervezeti egység megnevezése:

Kormányzástani és Közpolitikai Tanszék

Oktatásért felelős oktatási szervezeti egység adminisztrátorának neve, email

elérhetősége: Török Erika Torok.Erika@uni-nke.hu, 06-1-432-9000/20103

Tantárgyfelelős oktató neve, beosztása: Dr. habil Szmodis Jenő

Tantárgyfelelős oktató email elérhetősége: Szmodis.Jeno@uni-nke.hu

A kurzus további oktatóinak neve, email elérhetőségeik:

Dr. habil Szmodis Jenő Szmodis.Jeno@uni-nke.hu

A tantárgy óraszám, a foglalkozás típusa:

Levelező: 10 óra/félév

A foglalkozások kezdési időpontjai, helyszíne:

2020. 03. 06. 17:00 - 19:45 Oktatási Központ 104. terem

2020. 03. 21. 11:00 – 14:45 Oktatási Központ 402. terem

2020. 04. 18. 11:00 – 13:45 Oktatási Központ 402. terem

A foglalkozásokon való részvétel követelményei, hiányzások maximális száma:

Az előadásokon való részvétel a Tanulmányi Szabályzat szerinti kimentési lehetőségek biztosítása mellett.

A tantárgy szakmai tartalma

A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat az államra vonatkozó legalapvetőbb elméleti kérdésekkel, ideértve az állam és jog összefüggéseinek legfontosabb kérdéseit is. A tárgy anyaga részben történeti és elméletitörténeti, részben analitikai jellegű részekből áll. A tárgy bemutatja az államtudományok rendszerét és módszerét, kifejti az állam fogalmát, a társadalmi és a politikai államfogalmat. Az ismeretanyag egy része felöleli az államhatalom kérdéseit, az autoritás és a szuverenitás történeti változatait, valamint a modern állam jellemzőit. Az ismeretanyag kiterjed az ún. történeti állam típusokra, az államformák és politikai rendszerek elemzésére, az államkeletkezés és az államutódlás kérdéseire.

Elérendő kompetenciák

Az állam fogalmára vonatkozó elméletek részletes ismerete; az államhatalom, szuverenitás és autoritás fogalmainak elhatárolása; demokraciáelméletek és a jogállam fogalmi változatainak ismerete; az elméleti kategóriák gyakorlati alkalmazásának képessége; államtani kérdésekre vonatkozó komplex (jogi, szociológia, politikatudományi) szemléletmód kialakítása.

A foglalkozások témakörei

1. Bevezetés. A tematika és a tantárgyi követelmények ismertetése.
2. Az államtudományok jellege és rendszere. Az államtan tárgya és módszere; viszonya az államelmélethez, az állambölcselethez és más államtudományokhoz. Az általános államtan történetének vázlata. Georg Jellinek elmélete.
3. A formális államfogalom és annak elemei. Az államterület és a területi fenségjog. Az államok területi változásai és az államhatárok. Az államok méretének jelentősége; kisállamok, nagyhatalmak, birodalmak.
4. A formális államfogalom és annak elemei. Az állam népessége; az állampolgárság kérdései. Az állampolgárság kialakulása, fogalma. Az állampolgárság mint jogviszony. A személyi fenségjog. A népesség jellemzői és az állam.
5. Az állam fogalma a XX. századi elméletekben. A jogi államfogalom: Hans Kelsen elmélete. A társadalmi államfogalom: Max Weber elmélete. A politikai államfogalom: Carl Schmitt elmélete.
6. Az államhatalom kérdései. Politikai hatalom és államhatalom. Az autoritás fogalma.
7. A szuverenitás történeti változásai. Állam-, nemzet- és népszuverenitás. Teljes és korlátozott szuverenitás. A szuverenitás közjogi tartalma.
8. Az állam és a demokrácia viszonyának elméletei. Demokrácia az ókorban és az újkorban. Klasszikus újkori demokrácia-elméletek. Kortárs demokrácia-elméletek. A részvételi és a többségi elv.
9. A modern állam gazdasági és szociális szerepvállalása. A XX. század új államtípusai: a totális állam és a jóléti állam.
10. A jogállam. A jogállam fogalma és különféle elméletei. A materiális és formális jogállam-felfogás, a jogállamiság alkotmányos alapelve.
11. Az állam semlegessége; a semlegesség lehetősége és lehetetlensége. A „függetlenség”, „pártatlanság” és „semlegesség” kérdései. Az állam és egyházak viszonya. Pluralizmus és államhatalom.
12. Igazságosság és állam. Az igazságosságra vonatkozó ókori és középkori elméletek. Az elosztási (disztributív) igazságosság kérdése. A méltányosságként felfogott igazságosság.
13. Az Európai Unió államtana.
14. A magyar államelméleti hagyomány.
15. Összefoglalás, konzultáció.

A kötelező és ajánlott irodalom jegyzéke, azok hozzáférhetőségének pontos megjelölésével (melyik weboldal?, melyik jegyzetbolt?)

Kötelező irodalom:

Előadáshoz:

1. Takács Péter: Államtan: a modern állam és elmélete. Két fejezet az állam általános elmélete köréből. Bp. NKE, 2012. 163 oldal.
2. Takács Péter: Államtan: az állam általános sajátosságai. Négy fejezet az állam általános elmélete köréből. Bp. NKE, 2013. 260 oldal.

Szemináriumhoz:

Takács Péter (szerk.): Államtan. Írások a XX. századi általános államtudományok köréből. Bp. Szent István Társulat, 2003. 962 oldal.